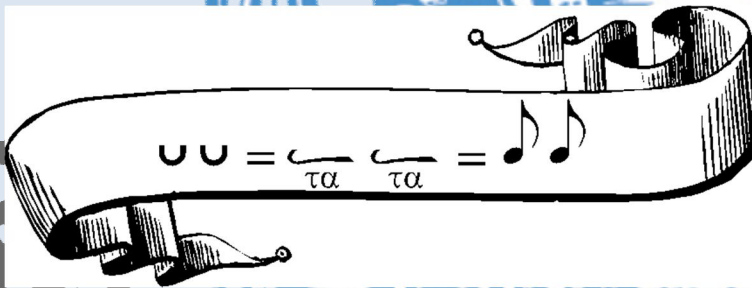

**Εισήγησις επί τῇ παρουσιάσει
του βιβλίου του κ. Παντελή Καβακοπούλου
υπό τον τίτλον «Τραγούδι Μουσική & Χορός στην Ἑπειρο»
την 30ὴν Μαΐου του ἔτους 2013**

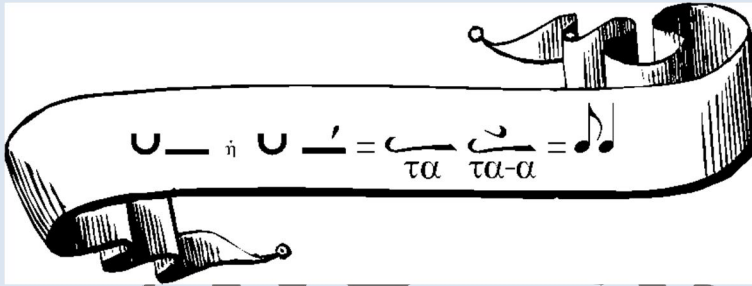
Κυρίες και κύριοι, ανατρέχοντες εἰς τὴν θεωρίαν περὶ τῶν ἀντίξων τοῦ σκοτεινοῦ φιλοσόφου Ἡρακλείτου τοῦ ἐξ Εφέσου και συγκεκριμένως εἰς τὰ ἀποσπάσματα 9 και 12 εὐρίσκομεν αὐτὸν λέγοντα: «μουσική δὲ ὄξεις ἅμα και βαρεῖς μακροῦς τε και βραχεῖς φθόγγους μεῖζασα ἐν διαφόροις φωναῖς μίαν ἀπετέλεσεν ἄρμονίαν». Εἰς αὐτὸ το παχνίδισμα τῶν μακρῶν και βραχειῶν χρονικῶν συλλαβῶν ἀναφέρεται εἰς τὰ Σχόλια Β' Περί ποδῶν ὁ Ἡφαιστεῖων και εἰς τὸ Περί Μουσικῆς Πρώτον ὁ Ἀριστείδης Κοῖντιλιανός. Σήμερον περὶ αὐτοῦ τοῦ μουσικοῦ παχνιδίσματος ἐν χρόνῳ ἀσχολεῖται ἡ Θεωρία τοῦ Κάλλους, ἤτοι ἡ Θεωρία τῆς Συμμετρίας, μελετοῦσα τὶς διαδικασίες μεταφοράς και κατοπτρισμοῦ ἐντὸς τοῦ μονοδιαστάτου χρόνου. Εξ ὄλων αὐτῶν τῶν πηγῶν και ἄλλων πολλῶν, ἡ ἀναφορά τῶν ὁποῖων εἰς τὴν παρούσα ἐκδήλωσιν παρέλκει, ἀντλούμεν πληροφορίες περὶ τῶν μουσικῶν μέτρων και ρυθμῶν. Ὡς μίαν τοιοῦτου εἶδους πηγήν ρυθμικῶν δομῶν, καταγεγραμμένων ἐν πενταγράμμῳ, θα ἐδυνάμην να χαρακτηρίσω τὸ τελευταῖον πόνημα τοῦ κ. Παντελή Καβακοπούλου ὑπὸ τον τίτλον «Τραγούδι, Μουσική και Χορός ἐν τῇ Ἑπειρο».

Περί τῶν ἀρχαίων ποδῶν ἐν τάχει ὁ λόγος:

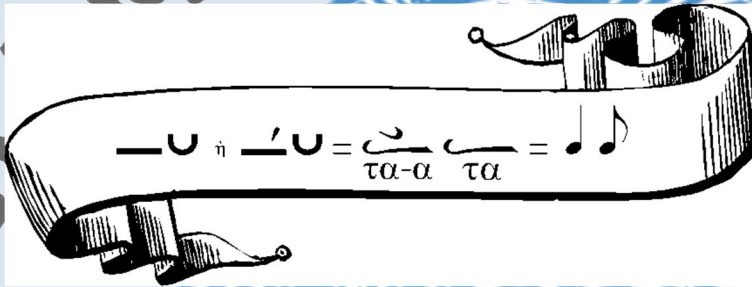
📖 Ὁ Πυρρίχιος και κατ' ἄλλους Παρίαμβος. Ὁ μικρότερος ὄλων τῶν ρυθμικῶν ποδῶν ὁ και ηγεμῶν ἀποκαλούμενος.

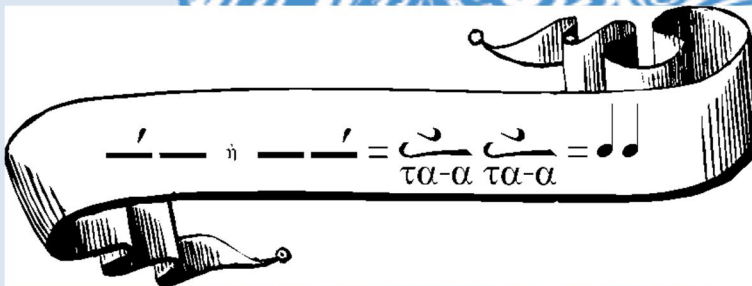
📖 Ὁ Ἰαμβος, ἡ μετρική μονάς ἡ συγκεκριμένη για μεν τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἐκ βραχείας και μακράς συλλαβῆς για δε τὴν νεωτέραν ἐξ ἀτόνου και τονισμένης συλλαβῆς. Το κυρίαρχον μέτρον τῆς δραματικῆς ποιήσεως, τὸ ἀνήκον εἰς τὸ διπλάσιον γένος.

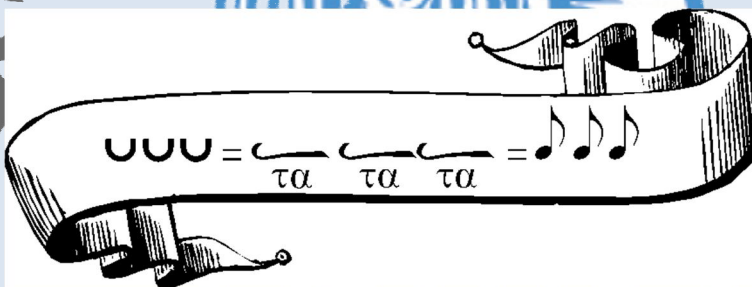
☞ Η αντισυμμετρική αυτού μετρική μονάς ονομάζεται τροχαιός και χορείος.

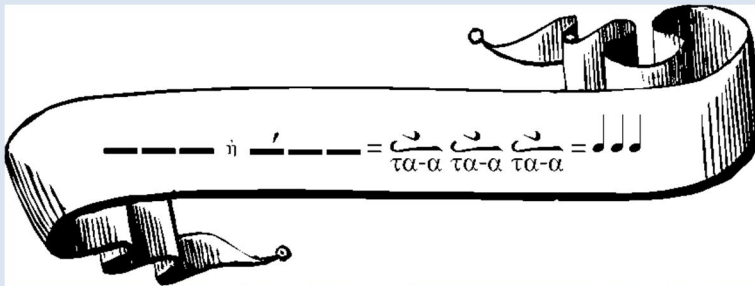
☞ Ο σπονδαίος, ο ανήκων εις το δακτυλικόν γένος. Κατά τον Σέξτον τον Εμπειρικών ο Πυθαγόρας δια του σπονδαίου μέλους κατηύναζεν τους εν μέθει τελούντας νέους.

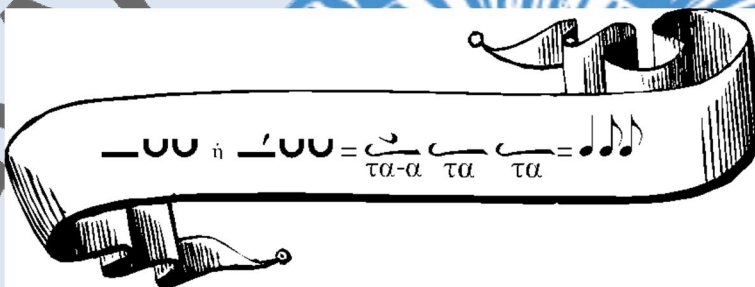
☞ Ο τρίβραχυς ο και βραχυσύλλαβος αποκαλούμενος υπό του Ηφαιστειώνος.

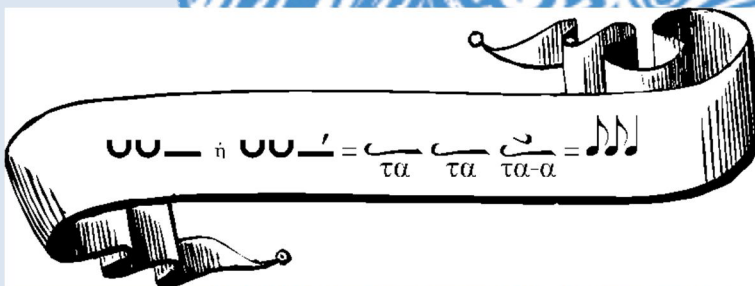
☞ Ο μολοσσός ο και τρίμακρος, λαβών το όνομά του κατά τον Ηφαιστείωνα και τον Διονύσιον τον Θράκα εκ του Μολοσσού, του υιού του Πύρρου και της Ανδρομάχης.

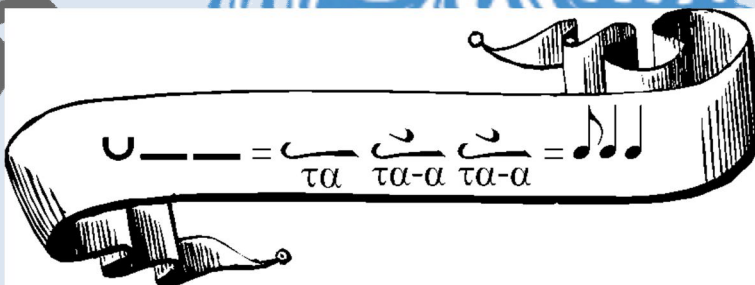
☞ Ο δάκτυλος α και ηρώος αποκαλούμενος. Τετράσημος πους του δακτυλικού γένους ή και ίσου γένους ονομαζόμενον.

☞ Ο Ανάπαιστος ο και αντιδάκτυλος αποκαλούμενος, ως έχων αντισυμμετρικήν του δακτύλου δομήν.

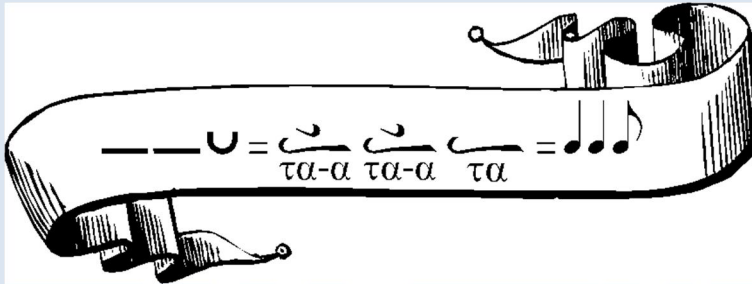

☞ Ο Βακχείος ο και υποβάκχειος. Βακχείοι ελέγοντο και οι εξάσημοι πόδες, τους οποίους οι Αλεξανδρινοί γραμματικοί εχαράκτηρισαν ιωνικούς.

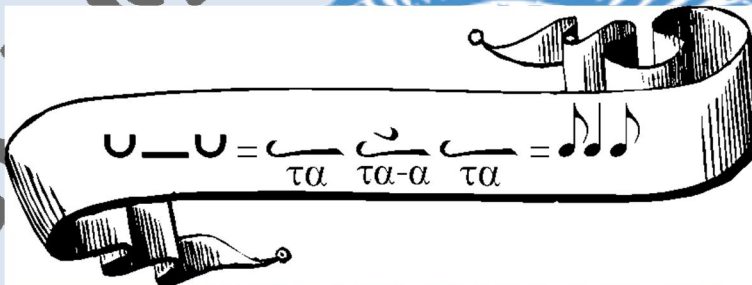

☞ Ο παλιμβάκχειος, ο αντισυμμετρικός του βακχείου.

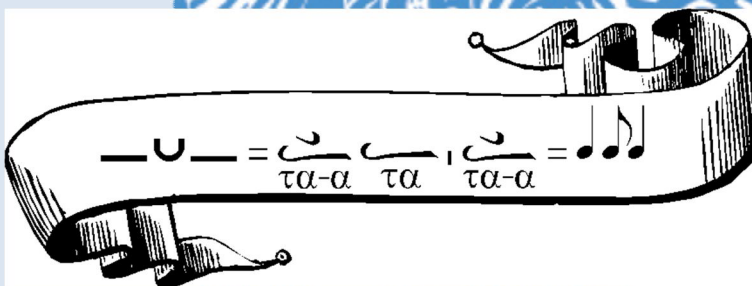

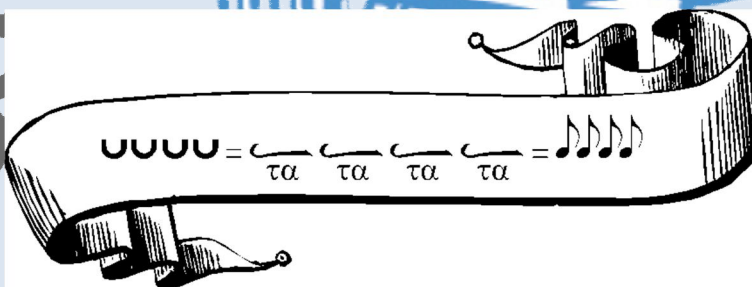
☞ Ο αμφίβραχος ο και υπερθετικός, ότι υπερτιθεμένην έχει την βραχείαν.

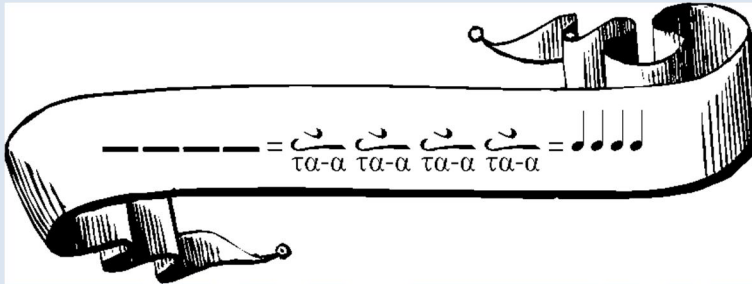
☞ Ο κρητικός ο και αμφίμακρος, ανήκων εις το παιωνικόν γένος.

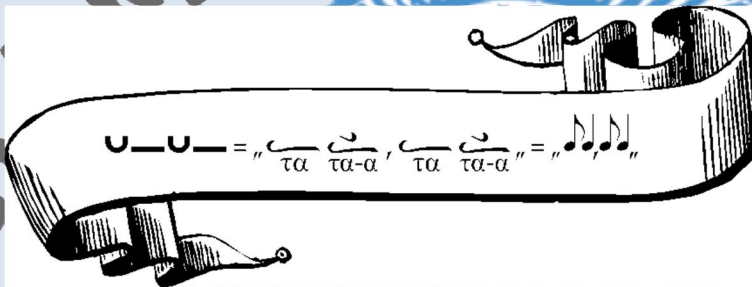
☞ Ο προκελευσματικός. Απαντά και αντί του δακτύλου και αντί του αναπαίστου.

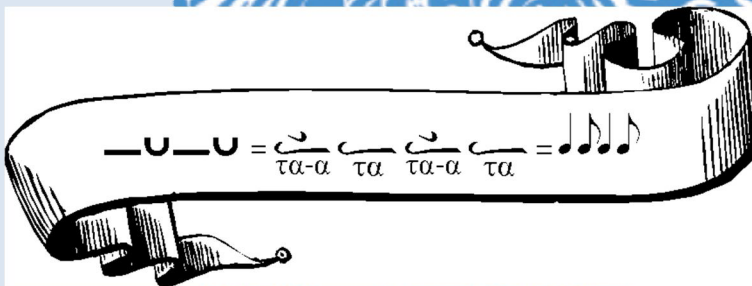
☞ Ο δισπόνδειος, ως συντιθέμενος εκ δύο σπονδείων. Αναφέρεται υπό του Ηφαιστείωνος, του Αριστείδου Κοϊντιλιανού και του Ερμογένους.

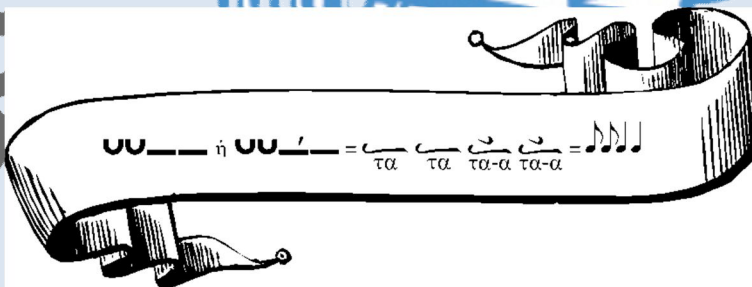
☞ Ο Διάμβος εκ των δακτυλικών εξασήμων.

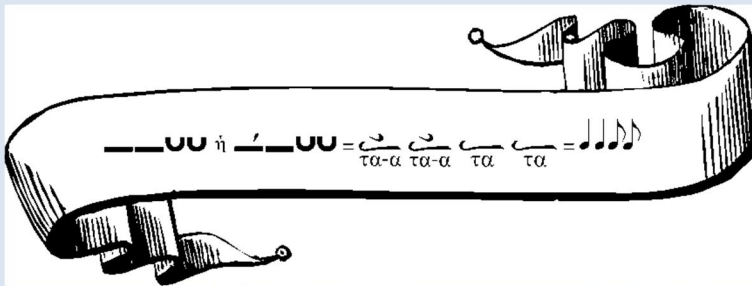
☞ Ο διτρόχαιος ο και κρητικός και διχόρειος ή τροχαική ταυτοποδία.

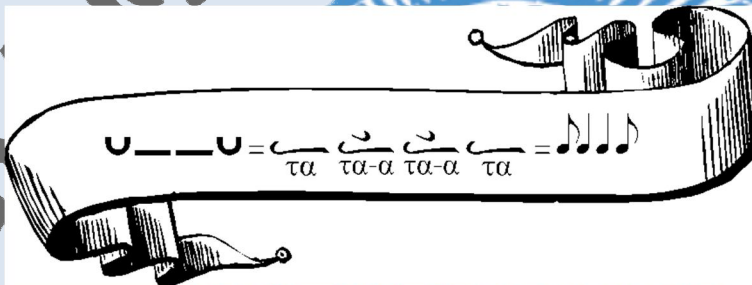
☞ Ο ιωνικός ο απ' ελάσσονος, σύνθετος εκ πυρριγίου και σπονδείου, ο και υποκύκλιος.

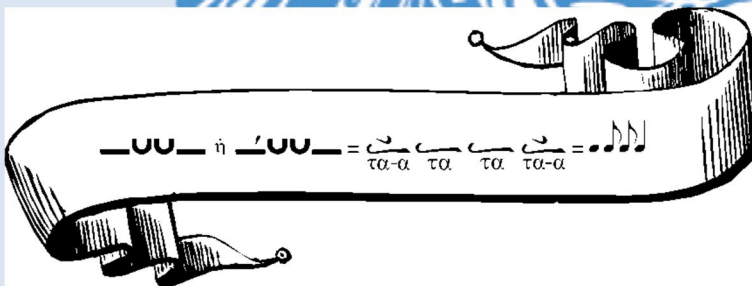
☞ Ιωνικός από μείζονος ο και Περσικός αποκαλούμενος. Ιωνικός μεν ότι οι Έλληνες αὐτῶ ἐκέχρηντο, Περσικός δε δια τὸ τὰς ἱστορίας τὰς περσικάς τούτῳ τῷ μέτρῳ γεγράφθαι.

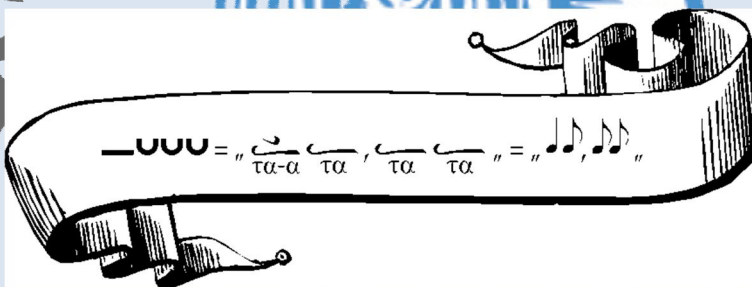
☞ Ο αντίσπαστος, ο εξιάμβου και τροχάιου συγκείμενος.

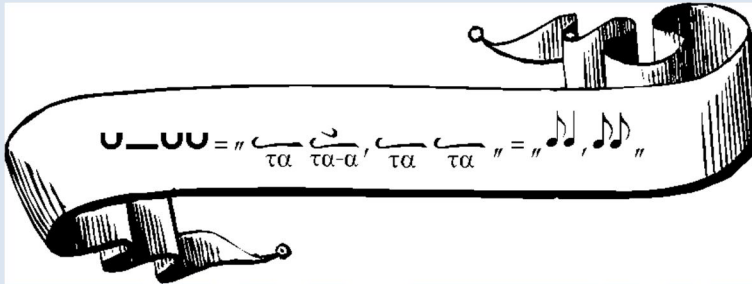
☞ Ο χορίαμβος ο και κύκλιος ή υποβάκχειος ή και βακχείος κατά τροχάιον αποκαλούμενος.

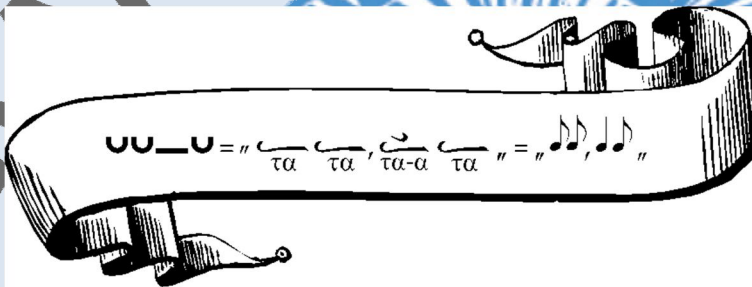
☞ Ο παίων ο πρώτος, ο εκ τροχάιου και ηγεμόνος συγκείμενος. Ανήκων εις το ημιόλιον ή παιωνικόν γένος.

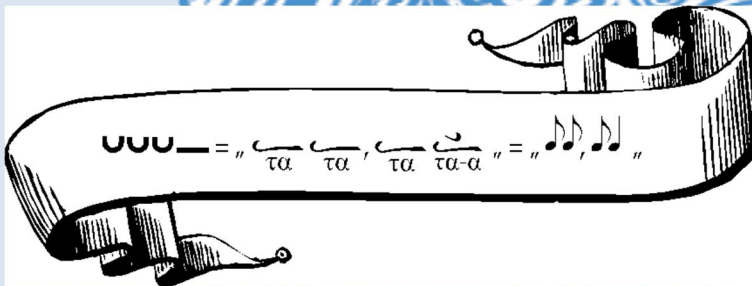
☞ Ο παίων ο δεύτερος, ο εξιάμβου και ηγεμόνος συγκείμενος. Σύμβλητος και κωρητικός λεγόμενος.

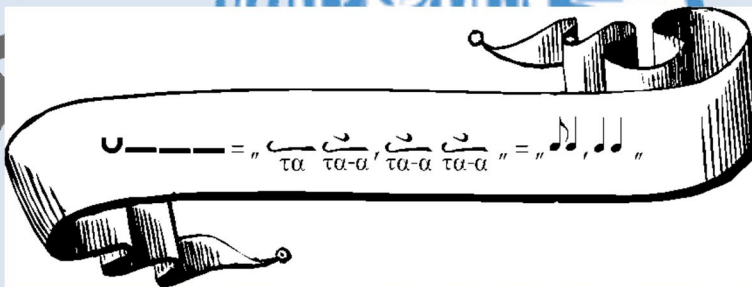
☞ Ο παίων ο τρίτος εξ ηγεμόνος και τροχάιου συγκείμενος. Ο και διδυμαίος ή κουρητικός ή δελφικός ή δρόμιος καλούμενος.

☞ Ο παίων ο τέταρτος εξ ηγεμόνος και ιάμβου συγκείμενος. Ο και υπορχηματικός και κρητικός καλούμενος.

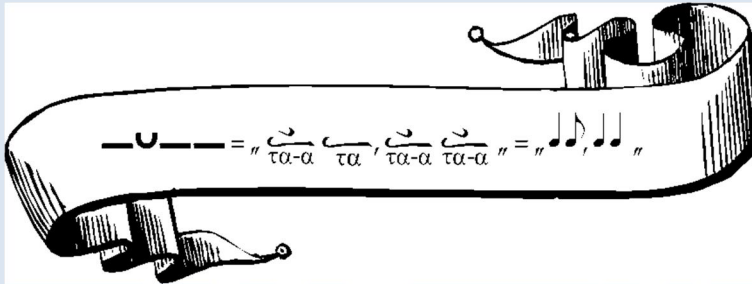

☞ Ο επίτριτος πρώτος ο και δόχμιος εξ ιάμβου και σπονδείου συγκείμενος.

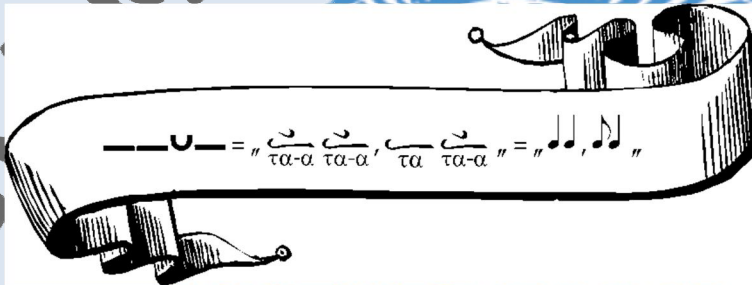

☞ Ο επίτριτος δεύτερος ο και καρικός καλούμενος.

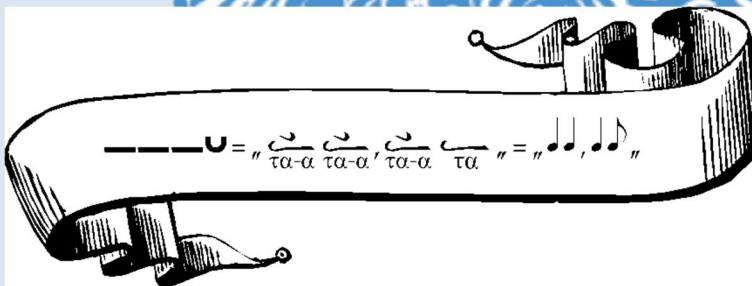

☞ Ο επίτριτος τρίτος ο και παροδικός ονομαζόμενος.

☞ Ο επίτριτος τέταρτος

Δέον, όπως σημειωθεί ότι άπαντα τα μεγάλα ρυθμικά ποδικά σχήματα προκύπτουν εκ συνθέσεως μικροτέρων ποδικών σχημάτων επί τη βάσει της Μαθηματικής Συνδυαστικής Αναλύσεως.

Άπαντα τα αναφερθέντα εν τάχει περί ποδικών σχημάτων απαντώνται εις τους αρχαίους Έλληνες από την εποχήν του Ομήρου και εφεξής, την Βυζαντινήν εποχήν με το δημώδες άσμα και την απαραμίλλον εις τέχνη στιχουργικήν και μελοποιϊαν.

Αυτή αύτη η αρχαιοελληνική και Βυζαντινή παράδοσις, επάνω εις την στιχουργίαν και μελοποιϊαν, υπεισέρπει εντός της απεριορίστου ποικιλίας του ελληνικού τραγουδιού των Νεωτέρων και Νέων χρόνων. Βαθείαν εντύπωσιν προκαλεί η άμεσος σύνδεσις των τραγουδιών αυτών με την απωτάτην αρχαιότητα, ήτις επιβιώνει, ευτυχώς, εις το δημοτικόν μας τραγούδι.

Αυτό αποδεικνύει περιτράνωσ η διάσωσις έως τις ημέρες μας των μέτρων και των ρυθμών των αρχαίων Ελλήνων και εις κάποιον βαθμόν της προσωδίας.

Ωστόσο, οιαδήποτε και εάν είναι τα μέτρα και η αγωγή των δημοτικών τραγουδιών, πρέπει να γνωρίζωμεν προσέτι την ακριβή σύνθεσίν των, μίαν τεχνικήν

απαιτούσα γνώσιν πολλών στοιχείων αναφορικός με αυτά και να μην περιορισθώμεν μόνον εις την διαπίστωσιν των ασυνθέτων ή συνθέτων ποδικών σχημάτων, τα οποία αναφέρει ο Αριστόξενος.

Απαιτεί συγχρόνως φιλολογικήν γνώσιν του όλου θέματος και συγκρότησιν εις την γλώσσαν της περιοχής, ένθα εγράφησαν τα τραγούδια, του ιδιαίτερου γλωσσικού ιδιώματος ή της διαλέκτου, όπως αποφαίνονται οι γλωσσολόγοι, διότι εκ του ιδιώματος αντλείται η προσωδιακή έκφρασις, η αιοδή.

Αγωγή, ανάκρουσις, ανάπauσις, έλλειμμα ή έκτασις (τονή), συγκοπή, χασμωδία, συναλοιφή και άλλα εργάζονται εν συνδυασμῶ μετά του κινουμένου εκάστοτε ρυθμού.

Με μίαν αποστροφήν του λόγου μου θα έλεγον ότι απαιτήσις του ρυθμού είναι η μελωδία να συντονίζεται και να συγχρονίζεται μετά των στοιχείων εκείνων, τα οποία λίαν πρωίμως οι αρχαίοι Έλληνες δια μεν της θεωρίας, δια δε τις μαθηματικός εξηκριβωμένες μουσικές των κλίμακες, έθεσαν εις την ιδεώδη τάξιν, την οποίαν ήδη από τον 6^{ον} π.Χ. αιώνα ο σκοτεινός φιλόσοφος ο Ηράκλειτος εξ Εφέσου αποκαλεί αρμονίαν είτε φανεράν, είτε αφανή, είτε παλίντροπον.

Εν κατακλήδει, προκειμένου να τιμήσω τον αγαπητόν μου φίλον κ. Παντελή Καβακόπουλον, τον Απειρώταν, τον οποίον τιμῶ επί τῇ παρουσιάσει του αξιολόγου πονήματός του υπό τον τίτλον «Τραγούδι, Μουσική και Χορός στην Ήπειρο» λέγω ότι ως γέννημα και θρέμμα της Ηπείρου, ικανοποιεί όλες τις προϋποθέσεις, τις οποίες εμνημόνευσα μόλις προ ολίγου και, γνωρίζων συνάμα το γλωσσικόν και μουσικόν ιδίωμα της ιδιαίτερας του πατρίδος, επιτυγχάνει να συγκεντρώσει πληθωρικῶ τῶ τρόπῳ πολυτίμους πληροφορίας εις το πόνημά του.

Φίλτατε κύριε Καβακόπουλε, σας γνωρίζω από το έτος 1986, ότε συμμετείχαμεν εις τα Διεθνή Μουσικολογικά Συνέδρια του Πολιτιστικού Κέντρου των Δελφών. Ήκουον τις εισηγήσεις σας και τα σχόλιά σας επί των εισηγήσεων των άλλων συνέδρων. Εμελέτησα τις δημοσιευθείσες εργασίες σας και τα εκδοθέντα έργα σας. Έμαθα πολλά από εσάς περί το δημοτικόν τραγούδι και περί των μουσικών, περί των λαογράφων, περί των ερευνητών και περί των την δημοτικήν μουσικήν υπηρετούντων.

Εάν ανοίξετε το σύγγραμμά μου «Φυσική και Μουσική Ακουστική» εις την σελίδαν 595 αναπτύσσω το θέμα «Χόρδισμα φλογέρας των τσομπαναρέων της Θεσσαλίας» επί τῇ βάσει ερωτήσεώς σας, την οποία απευθύνατε προς μίαν σύνοδρον εξ εκείνων των Συνεδρίων και για την οποίαν δεν ελάβατε απάντησιν ποτέ.

Σας συγχαίρω και σας ευχαριστώ. Να είσθε πάντοτε καλά.